

DOMAČI GLASOV

Stev. 18.
Celovec, 11. VIII.
1945.

Važni dogodki.

Te dni so se zgodili trije važni dogodki, ki so ne le med nami, slovenskimi begunci, marveč po vsem svetu vzbudili splošno pozornost, saj so ti dogodki nakazali važen preobrat v svetovni politiki, v kateri smo tudi mi s svojim begunstvom globoko zainteresirani.

Posledica atomske bombe.

Prvi dogodek, ki je svetovno zgodovinskega pomena, je atomska bomba, ki je preteklo nedeljo prvič padla na Japonsko. Ta nova iznajdba, ki temelji na razbijanju atomov, bo vojskovanje v daljni Aziji za zaveznike prav gotovo zmagovito skrajšala, bo pa tudi v tehniki odprla nova, doslej neslutena, pota. Kakor hkrati naglašajo vsa poročila, bo ta strahotna iznajdba ne le sedanjo vojsko zmagovito končala, marveč bo tudi za prihodnje uspešno zagotavljala svetovni mir. Tako orožje v rokah neodgovornega in brezvestnega človeka, kakršni so vodili totalitarne režime nacizma in fašizma, bi postalo za človeštvo največja katastrofa. V rokah zahodnih zaveznikov pa, ki se v sedanji vojski bore ne le za svobodo človeka in narodov, marveč tudi za svobodo vesti in vere, katero priznavajo, bo to orožje postalo jamstvo, da se v prihodnje noben brezvestnež ne bo mogel samovoljno vtikati v razvoj svetovnega dogajanja. Novo orožje bo posled onemogočilo vsako oboroževanje in vsak militarizem, ker zoper atomsko bombo ni nobene obrambe. Atomska bomba daje zahodnim zaveznikom Angliji in Ameriki učinkovito sredstvo, da bosta ti dve svetovni velesili posled sami po načelih demokracije in splošno veljavnih moralnih načelih edini uravnavali ureditev in usodo sveta. Kdor bi se jima skušal upirati, ga bo novo orožje pokončalo.

Rusija se pomika na Tiho morje.

Drugi dogodek, ki je prvemu neposredno sledil, je sovjetska vojna napoved Japonski. S tem je Sovjetska Unija pretrgala zadnje vezi s svojim prejšnjim zaveznikom ter v vsem prestopila na stran zahodnih zaveznikov. To se je brez dvoma zgodilo po dogovoru, ki je bil sklenjen na berlinski konferenci, kjer je Sovjetska Unija za svojo bodočo politiko na dalnjem vzhodu gotovo dobila važna zagotovila. Pri tem se moramo zavedati, da je carska Rusija do l. 1906. v Evropi bila precej pasivna, ker je bila z novimi pridobitvami v Sibiriji, Mandžuriji, Kitajski zelo zaposlena. Ko pa je po nesrečni vojski z Japonsko iz dalnje Azije bila skoro izrinjena, se je njena politika spet obrnila v Evropo, kjer je posled nadaljevala tradicionalno rusko politiko na Balkanu, da bi tu po Dardanelah dobila odprto pot v svet. Za to je šla v zvezo s Francijo in Anglijo in se z njima udeleževala prve svetovne vojske, v kateri pa je l. 1917. po notranji revoluciji bila carska oblast vržena. Vendar je tudi novi sovjetski režim nadaljeval carsko zun. politiko v Evropi, zlasti na Balkanu, kjer so Dardanele spet postale pereče, ter v Baltiku, kjer se je zdaj rusko območje razširilo celo do Berlina. S sedanjim posegom proti Japonski se politika Sovjetske Unije spet usmerja na Tiho morje, kamor je do l. 1906 težila tudi carska politika. Tako se zdi, da se ruska politika v Evropi zdaj preusmerja, kar bo vsej povojni Evropi utegnulo dati drugačen obraz kakor pa je doslej kazalo.

Oklic kralja Petra II.

Tretji dogodek je oklic jugoslovanskega kralja Petra II. jugoslovanskim narodom. V tem oklicu kralj Peter II. razglša, da spet prevzema oblast, ki jo je bil svoj čas na željo zaveznikov zaupal v roke regentskemu svetu. Takrat je regentski svet postavil Tita za vodilnega moža

povojne Jugoslavije. S tem trenotkom, ko kralj spet prevzema vladanje v svoje roke, nastaja v Jugoslaviji nov položaj. Po demokratskih parlamentarnih načelih, kakršna veljajo v deželah zahodnih demokracij, bi Tito zdaj moral odstopiti, zlasti za-to, ker mu kralj kot drugi ustavni faktor očita, da ni izvršil niti enega v sporazumu s Šubašičem dogovorjenega pogoja: Ni uvedel miru in reda, ni uvedel demokracije, ni uvedel svobode za druge stranke ter v svoji AVNOJ ni poklical izvoljenih članov starega parlamenta. Na te pogoje je bil vezan Titov sporazum s Šubašičem, po katerem je kralj na željo zaveznikov začasno izročil svojo oblast v roke regentskemu svetu. Kakor je tedaj kralj to storil na željo zaveznikov, tako tudi zdaj brezdvoma z vednostjo zaveznikov znova prevzema oblast v svoje roke. Nujno je, da kralj Peter II. zdaj ne ostane le pri besedah ampak, da bo moral v tej smeri tudi delati. Nujna posledica je, da bo moral postaviti svojo vlado, ki bo morebiti skušala sklicati parlament starih izvoljenih poslancev ter tako po načelih ustavne in demokratične monarhije postaviti prvi ustavni faktor, s tem je kraljeva vlada s svojim parlamentom dobila zakonita oblast ki se ji mora vsakdo pokoriti. Če se Tito tej oblasti ne bi hotel umakniti, postane upornik in povzročitelj državljanske vojske v Jugoslaviji. Da bi pa zavezniki mogli mirno gledati divjanje državljanske vojske v zavezniški državi, ki je njeno ozemlje za zavezniške interese velikega pomena, to ni verjetno. Zato tudi v domovini stojimo pred novimi razpleti, ki zlasti nas slovenske begunce močno zanimajo. Ti dogodki nam kažejo, da se bodo tudi v Jugoslaviji začele stvari tako razvijati, da bo v doglednem času tudi v naši domovini zmagalo načelo pravice in svobode na demokratičnem temelju, kar je Tito tako zelo teptal in zaradi česar smo se tudi umaknili iz ljubljane domovine.

Če zdaj vse te tri dogodke pregledamo - ne da bi trdili, da so si v vzročni sveci - vidimo, da nam odpirajo bolj vesele poglede v prihodnost tudi našega naroda. Doslej je bil naš položaj kaj temen in skoro brez človeškega upanja, saj je vse kazalo kakor da bi bilo vse naperjeno proti nam. Naše edino upanje je bil Bog in naša neomajna vera v božjo pomoč, za katero je molil ves naš narod. Danes tudi zgolj s človeškega stališča in s človeškimi očmi lahko vidimo prihajati novo dobo, katera tudi nam in vsemu slovenskemu narodu nakazuje že v dogledni bodočnosti vesel preobrat. Potrjena je naša vera, da še nihče ni bil osramočen, kdor je v Boga zaupal.

SE DVE PISMI IZ DOMOVINE.

Dev. Mar. v Polju konec julija 1945.

... Na splošno se tu ne da kaj prida izvedeti; smo tako rekoč zaporniki in se največkrat ne upamo ganiti niti brez prag lastne hiše. Tak teror vlada tu. Kljub temu, da naših tukaj ne zapirajo še v tako velikih množinah, se počutimo zelo slabo. Pri vseh, ki so se umaknili na Koroško ali kamor koli iz Titovine, so bile preiskave in so pobrali vse, kar so dobili. Toda ljudje so večinoma poskrili, ker so vedeli kaj bo. Največ trpimo od groženj domačih terencev, ki nas sicer popolnoma ignorirajo, le kadar je treba iti na delo, smo prvi na vrsti. To je tako hudo, da si prav zaprav ne upamo niti drugače misliti, kaj šele drugače delati, kakor nam oni ukazujejo.

Kar se domobrancev tiče, ne vemo nič gotovega. Samo nekaj slutimo. Terenci gotovo vedo, a ničesar ne izdajo. Iz Polja so dobili v roke 5 članov družine Kukavica, ki so se ob razpadu med drugimi umaknili na Koroško. Z njimi so grozno postopali. Domačini so jih bili s kamenjem in brcali, tako da je marsikateri med njimi večkrat omedlel in so jih morale hčerke dvigati v javen posmeh. O nobenem drugem domobrancu ne vemo nič. Za kakega skrivača ne vem. Sploh ni znano, da bi se kakšni skrivači zadrževali tod okrog ali proti planinam. Kaj je na Dolenjskem, nisem poučen. Menda se tankaj zadržujejo v manjših skupinah v gozdovih Gorjancev in na kočevski strani; ni pa slišati o kakšnem oboroženem odporu. Tudi če jih je kaj, je zanje zelo težko, ker je narodna milica, v kateri so najbolj zagriženi terenci in vaški zaupniki, vedno na oprezu. Časopisi pišejo, da so jih že mnogo polovili.

S hrano še nekako shajamo. Zdi se mi, da jo je več kakor pod Italijani ali Nemci. Najbrž se imamo za to zahvaliti dobrim prometnim zvezam, ki jih ima Slovenija. Živijo so namreč večinoma od UNRRE. Cigareti sta

po dve na dan

V Ljubljani so zaprli komandanta mesta iz neznanih vzrokov. Prav tako so aretirali neko partizansko majorico, ki je rešila iz zapora nekega domobranca. Menda je bil njen fant. Zapirajo jih zelo, zlasti tiste, ki so se hoteli z denarjem odkupiti (kapitalisti, veletrgovci, in OR sploh), ne glede ali so porej podpirali OF ali ne. Tudi napram svojim so zelo dosledni.

Ljubljana, 25. julija 1945.

Pri nas je vse v velikem zagonu. Vsa dela, vse gradi, vse se vadi, skratka: vse se na nekaj pripravlja. Železnice so večinoma vse popravljene; to po zaslugi železničarjev, ki morajo poleg običajnega dela še krampati ali pa kako drugače delati. Delavci, ki so preje delali 8 ur, jih morajo sedaj 14 - 16 na dan. To kajpak vzbuja nejevoljo, saj so jim obljubljali zmanjšanje delovnih ur in boljšo plačo. Tudi otroci morajo večkrat delati, tako poravljati ceste, in odstranjevati ruševine. Toda vse te žrtve znajo komunisti lepše prikazati. Za nekatera rekordna dela razpisujejo velike nagrade, prav tako prirejajo v tem smislu tekmovanja. Sploh imajo način, "stahanovstva" kakor v Rusiji. S tem so dosegli, da se je promet obnovil, da je večina tovarn v obratu, sploh, da se je življenje predvsem normariziralo. Nekaj hudega bo, če se kdaj vrnete, ker bodo mladino vzgojili čisto v svojem duhu. Vse povsod slišim otroke, ki navdušeno pojejo partizanske pesmi, nosijo titovke, korakajo, govore o Titu, Jugoslaviji in o mladinskih organizacijah. Kakor mladi partizančki. Uče jih kljub temu, da so počitnice.

Partizanski časopisi pišejo same fraze. Zelo se jeze nad reakcijo, ki jo je polno vse povsod, v Grčiji, v Italiji; slednji čas so se spravili celo na Ameriko, češ, da ima mnogo reakcionarjev v svoji vladi in armadi. Pišejo, da bo treba te ameriške reakcionarje odstraniti, sicer, da je ogroženo miroljubno človeštvo. Mobilizirali so večinoma mlajše letnike (do 1928). Mnogo mobilizirancev so zaprli, nekatere so potem spustili domov, druge so oborožili, eni pa še vedno tiče v zaporih, ki jih je po Ljubljani vse polno. Tu so partizani večinoma Srbi (Sremci in Banatčani) iz IV. armije. Naše mobilizirance so poslali nekam na Hrvaško ali Srbijo. Sedaj so volitve v neke odbore in so časopisi polni volilne limonade. Celó poseben list tiskajo za to: "Ljubljana voli". Take gonje še nisem videl. Kandidat je več, a kaj, ko so vsi komunisti. Tako je vseeno koga voliš. Tudi ženske volijo. Sedaj menda tudi SKOJ-evci in mladina splošno. Da bi tako ne ostalo, kakor imajo sedaj, niti malo ne podvomijo. Govore, da se ne bojijo niti Angležev, niti Amerikancev.

Mi pa samo čakamo in trpimo; molimo pa še posebno veliko. Tako nam Bog pomaga.

TUDI TILÉ SODIJO NAŠE LJUDI:

(Nadaljni seznam članov "sodišč narodne časti"): Mileta Anton, dijak v Mar., Pegan Anton, miz. v Mar., Medvešek Pavel, del. Guštanj, Ribič Janko, mlin. v Cezanjevcih pri Ljut., Seljak Vincen, rud. v Zgor. Dupljeku, Muršek Ivan, pri sv. Rupertu v Slov. gor., Fidelj Franc, kmet pri Sv. Juriju Pesnici, Legat Fridrih v Slov. Bistr., Pogorelec Franc, v Marenbergu, Kuhač Stefan v Murski Sob., Figič Koloman, ing. v Mur. Sob., Laber Jožef, pos. v Trebovcih, Gašperič Matija, kmet v Bučji gomili, Kardoš Marička, del. v Mur. Soboti, Rapoša Ludvik, iur. v Dol. Lendavi, Bervar Helena, urd. v Kamniku, Gartner Anton, pošt. ur. Železniki, Grom Ignacij, miz. moj. na Vrhniki, Aubelj Viktor, kmet v Domžalah, Rojc Lado, učitelj v Litiji, Grácič Franc, učitelj v Brezjah, Roblek Boris, knjigovodja v Trzinu, Svet Ivan, potnik v Cerknici, Bihovec Jože, učitelj v Logatcu, Trelec Slavko, kajžar v Radovljici, Tekavec Ludvik, kmet v Grosupljem, Leban Anica, del. na Jesenicah, Gračič Ignacij, delavec v Litiji, Marković Lojze, delavec na Jesenicah, Čadež Vika, gosp. v Zireh, Štros Alojzij, kajžar na Jesenicah, Mohor Jela, uradnica v Kranju, Janez Tine, del. v Radovljici, Cegnar Mirko, kino podje v Kranju, Toplak Stanko, tekstilec v Kranju, Eržen Janko, del. v Skof. Loki, Fister Jože, okraj. sodnik v Radovljici, Kraševac Ciril, odvetnik, Logatec, Zupančič Josip, del. v Podhosti, Rumeš Ana, posest., v Spod. Lakencih, Jere Miroslav, sedlar v Sodražici, Jakopac Karlina posest. v Kresincu, Smrke Jo

slip, gostil. v Zúfenberku, Rus Franc, poš. v Muhi vasi, Šefman Franc, trg. v Rad.vasi, Barbariča Rter, nam. v Nov, mestu., Škof Martin, v Dragumljji vas Jordan Janez, del. v Malencih, Podržaj Vid, poš.v Žpotoku, Puntar Pepca, del. v Sp. Logu, Stopar Lado, del. v Ljubljani, Blažič Alojzij, del. v Lj., Gor-kić Albina, gosp. v Lj., Vovk Andrj, čovlj. v Lj., Lampič Alojzij, krznar v Lj., Dolinšek Tone, kovinar v Lj., Maršek Franc, tes., v Ljublj., Kovač Marija, gosp. v Lj., Lipicar Leopold, invalid v Lj., Puklavec Jože, invalid v Lj. - za tajnike senatov: Kirn Karol, odvetnik v Lj., Gabersček Zvonko, sod. pripr. v Mar. dr. Bérden Ludvik, sod. pripr. v Lj., Javornik Bogomir, sod. pripr. v Lj., Gabrovšek Emil, sod. pripr. v Lj., dr. Dečman Tone, odv. pripr. v Lj., Orel Dušan, odvet. pripr. v Lj., dr. Krevclj Leon, not. pripr. v Lj., dr. Čobal Darinka, notar. pripr. v Lj., Svetlin Helena, sod. pripr. v Ljublj., Brence Otmar, notar. pripr. v Lj., Preinfalk Anton, nov. v Lj., Novak Jože, odvet. pripr. na Jesenicah, Bele Anton, sodni pripr. v Nov. Mestu, Hlede Stefan, pristav v Nov. Mestu, Kobal Jože, odvet. pripr. v Škof. Loki, Ravnik Evgen, notar. pripr. v Lj.,

CIVILNA POROKA V TITOVINI. Slov. Por. z dne 24. jul. 1945. prinaša sledeče: "Zvezna vlada je pripravila predlog zakona o porokah, ki ga bo obdelal AVNOJ. Civilna poroka bo po tem načrtu obvezna za vse državljane, pušča pa vsakemu svobodo, da se poroči tudi cerkveno. Civilna poroka je osnovana na popolni demokraciji in popolnoma izenačuje v vsakem pogledu ženo in moža."

NOVOMEŠKO SODIŠČE JIH JE OBSODILO. Pred vojaškim sodiščem v Nov. Mestu so bili dne 16. julija obsojeni: Vetrovec Vaclav, čeh, nadpaznik v rudniku v Kočevju, je bil obsojen na 8 let prisilnega dela. Damše Ludvik, predil. moj. v K. na smrt s streljanjem, Vodusek Roza, na smrt s streljanjem, Novak Marija, tov. del. v Koč., na 10 let prisil. dela. Kocjan Marija tov. del. v Koč., na 3 leta prisil. dela. Vodusek Adolf, gozdni pripr. v Koč., na smrt s streljanjem. Baržalovski Vladimir, na 10 let prisil. dela. Blatnik Stanko, del., na 2 leti prisil. dela. Kožar Leon, posest., v Kočevju, na smrt. Vukelić Stefan, obč. predelavec na 2 leti prisil. dela. Uršić Franc, župan v Koč. in Jurković Marija, uradnica v Koč. na smrt.

V MARIBORU OBSOJENI NA SMRT. Leopold Vidović, posest. iz Vurberga, Julij Planinšek, pos. iz Brez. vrha in Kus Gabrijela iz Maribora so bili obsojeni na smrt. - Pavel Jože in Gajzler Anton na 5 let prisil. dela, Kač Anton na 12 let, Benčik Ivan na 1 leto, Šeruga Franc, na 10 let, Zimerl Ferdo na 1 leto, Huber Maks, na 5 let, Luci Ivan na 6 let in Škerger Ivan na 12 let prisilnega dela.

KRIŽEV POT PRIMORCEV. Pod gornjim naslovom prinaša Slov. Por. z dne 21. julija 1945 na 3 str. v odstavku o vojnih ujetnikih Primorcih, ki so prišli zaveznikom v roke, naslednje:

" Iz Sardinije so jih nato prepeljali na Korsiko. Ne razumemo, kaj naj danes pomeni, da ne spuste domov teh naših ujetnikov. Ne dostavlja se jim niti pošta. Kakor je razvidno iz pisma, ki je te dni dospelo v roke žene nekega ujetnika, so jih zopet premestili v neko taborišče v Franciji, kjer morajo pod težkimi okoliščinami garati in delati".

ANTE PAVELIČ V ROKAH ZAVEZNIKOV. Belgrad, 23. julija (Tanjug) "Libera Stampa" v Rimu prinaša vest, da je Ante Pavelić, poglavlник "nezavisne države Hrvatske" v rokah zaveznikov in sicer v koncentrat. tabor. blizu Celovca, skupno z večino članov njegove vlade in z nekaterimi osebami iz njegove bližnje okolice. (Slov. Por. 24. julija 1945. str. 1.)

NOVI ANGLEŠKI ZUN. MINISTER BEVIL je katoličan in hud antikomunist. Baje sta z dr. Miha Krekom velika prijatelja.

VEROUK SO IZZVIŽGALI. V Ljubljani se je morala srednješolska mladina sama izraziti, ali hoče še imeti verouk ali ne. Razen na enem učnem zavodu, kjer je poučeval p. Roman Tominec so verouk izžvižgali vse povsod.

UMRLI SO: France Bevk, Antloga Jakob, Otorepec Nande, Burga Peter in Prepeluh Marija, vsi iz Ljubljane; Jeraj Marica iz Bohinja, Franc Domang iz Slatine Radenci, Otorepec Ferdinand iz Polja.

OPOZARJAMO na članek "Titov napredek", ki so ga objavile lienske "Novice" z dne 8. t.m. Naj ga ne bo slovenskega begunca, ki bi ta tehtni članek prezrl!

DOMOBRANCA TELETA KARLA iz Moravske oklice, ki je s transporta ušel, so partizani ujeli, pretepali in tako mučili, da je znorel.

P. KLAVDIJ NI ZAPRT, marveč se v Titovino niti ni vrnil